

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Gf. III. 30.419/2012/5. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Molnár Tibor Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe, ügyintéző: Dr. Molnár Tibor ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek-, a Dr. Porcsalmy Gergely Csanád Ügyvédi Iroda (ügyvédi iroda címe, ügyintéző: Dr. Porcsalmy Gergely Csanád ügyvéd) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen kártérítés megfizetése iránt indított perében, a ...-i Törvényszék 2012. május 22. napján kelt, 6.G.../2011/7. számú ítélete ellen a felperes részéről 9. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

Ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 28 575 (Huszonnyolcezer-ötszázhetvenöt) Ft másodfokú perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás:

A fizetési meghagyással indult perben a felperes a keresetében kártérítésként 900 000 Ft, és annak a törvényes mértékű kamatai megfizetésére kérte az alperest kötelezni.

Arra hivatkozott, hogy a tulajdonát képező ...-i .../14., .../31. és a .../14. hrsz-ú, a valóságban ... és ... külterületén lévő szántóföldeket összekötő „...-q1nak nevezett” vízelvezető árkok, csatornák és átereszek tisztítását az alperes a megalakulásától kezdődően elmulasztotta, annak ellenére, hogy a csatornák kezelőjeként a 160/1995. (XII.26.) Korm. rendelet alapján a feladata és kötelezettségei közé tartozik. Ezzel a felperesnek kárt okozott, mert a csatorna kitisztításának és karbantartásának teljes hiánya miatt a lehullott csapadékvíz és a termőföldön felgyülemlett belvíz a területről nem tudott eltávozni, ezáltal a felperes földjeit elárasztotta, az ott termelt takarmánynövények 90 %-ának kipusztulását okozva.

Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Nem vitatta, hogy a felperes által hivatkozott a ...-i ... hrsz. alatt nyilvántartott ingatlanon lévő állami tulajdonú csatorna az alperes érdekeltségének a területén fekszik.

Nem vitatta azt sem, hogy a csatornán tisztítási, karbantartási munkákat nem végzett.

Védekezése szerint karbantartási kötelezettségének csak a vagyonkezelésre feljogosított szerv megrendelése alapján tehetett eleget, és a karbantartást az állam által erre a célra biztosított forrásból végezhetette. Az alperes azonban ilyen megrendelést nem kapott, illetve forrást nem biztosítottak, ezért a karbantartást nem végezhetette el. A felperes káráért ennél fogva felelősséggel nem tartozik.

Az elsőfokú bíróság a 7. sorszámú meghozott ítéletében a felperes keresetét elutasította, és kötelezte, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 66 200 Ft perköltséget.

A beszerzett iratok alapján tényként állapította meg, hogy az alapszabálya szerint a helyi vízrendezési és vízkár-elhárítási feladatok ellátása, a közcélú, mezőgazdasági, vízhasznosítási létesítmények létrehozatala, ezen vízhasznosítási létesítményekhez kapcsolódó talajjavítási tevékenység, nem közműves vízszolgáltatás végzése és közfeladatokat elősegítő vállalkozási tevékenységek elvégzése céljából alakult alperes vízgazdálkodási társulat (amelynek nyilvántartott tagja a felperes is) üzemeltetésében áll a felperes tulajdonát képező földterülettel határos, ...-i ... hrsz-ú K-... lecsapoló csatorna, amely a Magyar Állam tulajdonát képezi és 2001. évtől a ... Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatóságának vagyonkezelésében van.

A lecsapoló csatorna feladata a vízjogi üzemeltetési engedély szerint a ... öntöző főcsatorna szivárgó vizeinek elvezetése, használatára az öntözőcsatorna leürítésekor kerül sor, belvíz elvezetési funkciója nincs.

A csatorna karbantartása az alperes feladata, azonban a tagok által megfizetett érdekeltségi hozzájárulás a csatornák fenntartására, karbantartására nem fordítható, a karbantartás az állami költségvetésből történő finanszírozás mellett a vagyonkezelő megrendelése alapján végezhető.

2001. évet követően a csatorna karbantartására a vagyonkezelő hivatal megrendelést nem adott, mivel az öntözőcsatornán vízszolgáltatás nem történt, a csatornarendszer nem üzemelt, és nem állt rendelkezésre állami forrás.

Az ítélet jogi indokolása szerint a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése alapján az alperes kártérítési felelőssége megállapításához a felperest ért, összecszerűségében igazolt kár bekövetkezése, az alperes részéről jogellenes magatartás, továbbá az alperes magatartása (mulasztása) és a kár bekövetkezése közötti okozati összefüggés megállapítása szükséges, amelyeknek bizonyítása a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése szerint a felperesre hárult.

Az alperes nem vitatta, hogy a perbeli csatorna az érdekeltségi területén belül van, karbantartása az ő feladatát képezheti, és hogy azon karbantartási munkát ténylegesen nem végzett, ezért a bíróság által eldöntendő kérdés csak az volt, hogy az alperes magatartása (mulasztása) jogellenes-e, és ehhez képest a csatorna karbantartásának elmulasztása miatt kártérítési felelősség terheli-e.

A periratokhoz csatolt, és a ... Megyei Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Földművelésügyi Igazgatósága által 2010. november 15. napján írt levél tartalma, valamint a bíróság megkeresésére a ... Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága 2012. január 5-én adott tájékoztatása alapján a bíróság az alperes állításával egyezően állapította

meg, hogy a karbantartási kötelezettségét kizárólag állami forrásból, a tulajdonos állam által feljogosított vagyonkezelő szerv kifejezett utasítása és engedélye mellett végezhetette. A perbeli időszakban, illetve azt megelőzően a csatorna karbantartását azonban a vagyonkezelő nem igényelte, a karbantartás elvégzésére az alperesnek utasítást, illetve megrendelést nem adott, ennek egyik oka éppen az volt, hogy nem állt rendelkezésre fedezet a karbantartás elvégzésére, annak költsége állami forrásból nem volt fedezhető. Mivel a vízgazdálkodási társulások az állam által nyújtott forráson túl kizárólag a tagok által befizetett érdekeltségi hozzájárulással rendelkeznek, az érdekeltségi hozzájárulásból pedig csatorna karbantartási munkák díját, költségeit nem fedezhetik, az elsőfokú bíróság mindezekből arra a jogi következtetésre jutott, hogy a felperes által sérelmezett karbantartás elmulasztása az alperesnek nem róható fel, eljárása az adott helyzetben nem kifogásolható. A felperes oldalán felmerült kár megtérítésére még a kártérítési felelősség további feltételeinek fennállása esetén sem kötelezhető, ezért mindezek további vizsgálata nélkül a felperes keresetét elutasította.

Az ítélet ellen előterjesztett fellebbezésében a felperes elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával az alperesnek a keresete szerinti marasztalását, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróságnak újabb eljárásra, és újabb határozat hozatalára utasítását kérte.

Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság hiányosan állapította meg a tényállást, és hiányos az ítélet indokolása is, tekintettel arra, hogy teljes egészében kimaradt annak ismertetése, hogy a bíróság milyen bizonyítási eljárást folytatott le, és nem tartalmazza annak indokát sem, hogy a perben a felperes által előterjesztett bizonyítási indítványok - így vízügyi szakértő kirendelése - teljesítését miért mellőzte.

Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság - a fentiek szerinti hiányos bizonyítás következtében - a megkeresett szakigazgatási szervek leveleiből vonta le azokat, az álláspontja szerint téves jogi következtetéseit, amelyekkel a kereset elutasítását indokolta.

Tévesnek tartotta azt a következtetést, hogy az alperes vízgazdálkodási társulatot csak akkor terhelne helytállási kötelezettség, ha a felettes szakigazgatási szervek megrendelést adnának karbantartási munkák elvégzésére a vízelvezető csatornákon, vagy amennyiben nincs pénzforrás a karbantartási munkálatokra, ez esetben nem merülhet fel az alperes kártérítési felelőssége (illetve helytállási kötelezettsége). Tévesnek ítélte azt is, hogy a csatorna karbantartásának, tisztításának 2001. év óta történő teljes mellőzése azért nem függ össze a károkozással, mert az alperes üzemeltetésében lévő vízelvezető csatorna elsősorban nem belvíz elvezetésére szolgál.

A felperes arra is hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság az ügyben alkalmazandó 2009. évi CXIV. törvénnyel módosított 1995. évi LVII. törvénynek az alperes felelősségét érintő rendelkezéseit, valamint a Ptk. 339. §-ának az alperes magatartására vonatkozó értelmezését illetően téves és megalapozatlan jogi következtetéseket vont le. Az alperes felelősségét illetően elmulasztotta annak az alapvető kérdésnek a felvetését, hogy vajon elvárható gondossággal járt-e el az alperes, ha a 2001. év óta üzemeltetésében lévő vízelvezető csatornák tekintetében nem végzett el egyetlen felmérést sem, és hogy mindezeket nem kellett volna-e jeleznie a felettes közigazgatási, illetve felügyeleti szerveinek.

Összegző fellebbezési álláspontja szerint, tényként kétségtelenül megállapítható, hogy a kárt a felperes által megnevezett és az alperes üzemeltetésében lévő vízelvezető csatornák

tisztításának, karbantartásának teljes hiánya okozta, továbbá a felperes tanúval is bizonyította a káreseményt a kár bekövetkezésének okát és a kár összepszerűségét is, ezért az alperes kártérítési felelősségét meg kellett (volna) állapítani, tekintettel arra is, hogy az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben az alperes által hivatkozott az a körülmény, hogy nem volt pénzforrás a szükséges munkák elvégzésére, az alperest nem mentesíti a felelősség alól.

Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének a helybenhagyását kérte arra hivatkozva, hogy az megalapozott és okszerű mérlegeléssel megállapított tényállásból, helyes jogi következtetések levonásával meghozott helytálló érdemi döntés. Kérte a felperesnek a másodfokú perköltségében történő marasztalását is.

Előre bocsátja az ítéltábla, hogy a felperes fellebbezését a Pp. 256/A. § (1) bekezdésének f.) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el, miután a felperes az elsőfokú ítélet megváltoztatását arra az esetre kérte „tárgyalás tartása mellett, ha szükséges”, ugyanakkor az ítéltáblának arra a felhívására, miszerint „a fellebbezést tárgyaláson kívül kívánja elbírálni (de), ha a felek bármelyike 8 napon belül írásban kéri tárgyalást tart”, tárgyalás tartása iránti határozott kérelmet - azonosan az alperessel - nem terjesztett elő.

A fellebbezés nem alapos.

Az elsőfokú bíróság az alperes kártérítési felelőssége jogalapja fennállásának eldöntéséhez szükséges mértékben a tényállást feltárta, azt helyesen állapította meg, a keresetet elutasító érdemi döntésével az ítéltábla egyetért.

A helytálló döntés elsőfokú ítéletben kifejtett indokait azonban - a fellebbezés tükrében vizsgálva - az ítéltábla nem osztja teljes mértékben, illetve szükségesnek tartja kiegészíteni az alábbiak szerint.

A perbevitelt igényének anyagi jogszabályi alapjaként a felperes által is megjelölt Ptk. 339. § (1) bekezdése szerinti feltételek közül a jogellenesség, a kár, valamint az okozati összefüggés a jogellenes magatartás és a kár között a kártérítési felelősség szükségképpen elemei.

Az elsőfokú bíróság a kialakult, következetesen érvényesülő bírói gyakorlatnak megfelelően helyesen mutatott rá az ítéletében arra, hogy e feltételeket illetően a bizonyítási kötelezettség a károsultra (jelen esetben a felperesre) hárul.

A felperes alaptalanul támadta az elsőfokú ítéletet arra hivatkozva, hogy az alperes kártérítési felelőssége megállapításához szükséges törvényi feltételek megvalósulása már az eddig lefolytatott bizonyítás eredménye alapján is egyértelműen megállapítható lett volna, az alperes védekezésében felhozott, és az elsőfokú bíróság által a jogellenesség hiányát megalapozó körülmények pedig legfeljebb a felróhatóság körében vizsgálható olyan okok, amelyekre azonban a kimentése érdekében az alperes alappal nem hivatkozhatott.

Az ítéltábla csupán annyiban ért egyet a felperessel, hogy alperesnek az általa sérelmezett magatartása (mulasztása) vonatkozásában a jogellenesség hiánya az elsőfokú bíróság részéről kifejtett érvek alapján nem lett volna megállapítható.

A polgári jogi rendes (deliktuális) kártérítési felelősség körében általános értelemben jogellenes minden olyan magatartás, amelyet a jog nem enged meg, illetve tilt. Az így előállott hátrányos állapot felszámolása érdekében a jogrendszer jogkövetkezményeket - jogi szankciókat - állapít meg, és ezek alkalmazását rendeli el.

A Ptk. 339. § (1) bekezdésében megfogalmazott általános polgári jogi deliktum lényege: minden károkozás, amely nem minősül jogszerűnek jogellenes, és a többi feltétel megléte esetén kiváltja a kártérítés szankcióit.

Amint azt a Ptk. 339. § (1) bekezdésének alkotmányossági vizsgálata kapcsán hozott 173/D/2005. AB határozatában az Alkotmánybíróság kifejtette, a bírói gyakorlat - éppen a kártérítési felelősség általános alakzata (Ptk. 339. §-a) alapján - a kárt okozó (a bekövetkezett kárral ok-okozati összefüggésben álló) magatartás jogellenességét vélelmezi, azaz főszabályként minden károkozó magatartás jogellenes, és ezáltal tilos. Kivétel az, ha a jogszabály egy adott károkozást kifejezetten megenged (jogos károkozás), vagy a károkozó valamely jogszabályban biztosított jogát gyakorolja. Ez pedig azt eredményezi, hogy a kár bekövetkezésének és az ok-okozati összefüggésnek a bizonyítása után a jogellenességet a károsultnak az eljárás során nem kell bizonyítania, a károkozó az, aki kimentheti magát, ha bizonyítja, hogy konkrét jogszabályi felhatalmazás alapján az adott károkozás jogos volt, vagy - ha a károkozás jogosságát nem tudja bizonyítani -, hogy az adott magatartás (mulasztás) neki nem felróható (ő a károkozásban vétlen).

A károkozó magatartás csak akkor jogszerű, ha valamely jogellenességet kizáró ok áll fenn. Ilyen jogellenességet kizáró körülmények jelenleg hatályos jogunk szerint:

- a jogos védelem,
- a szükséghelyzet,
- a károsult beleegyezése, valamint
- ha a kárt valamely jog rendeltetésszerű gyakorlása során okozták. (Jogszerűnek minősíthető magatartásokhoz a kártérítés szankciója nem fűzhető, de jogszerű magatartás esetén is helye lehet kártalanításnak).

Miután az elsőfokú bíróság részéről az ítéletében megállapított az a tény, hogy az adott esetben az alperes a karbantartási kötelezettségét kizárólag állami forrásból, a tulajdonos állam által feljogosított vagyonkezelő szerv kifejezett utasítása és engedélye mellett teljesíthette volna, a perbeli ... lecsapoló csatornára vonatkozóan azonban a vagyonkezelőtől ilyen utasítást, megrendelést, vagy felhatalmazást nem kapott, a mulasztásával előidézett károkozás a jogellenességét kizáró fenti körülmények egyike közzé sem illeszthető, tévedett az elsőfokú bíróság, amikor ebből a jogellenesség hiányára vont le következtetést.

Nem fogadható el helytállónak az a jogi következtetés sem, amelynek lényege szerint alperesnek a felperes által sérelmezett konkrét mulasztása nem tekinthető jogellenesnek önmagában amiatt, hogy az nem ütközött konkrét jogszabályba.

A Ptk. 339. § (1) bekezdésére vonatkozóan az Alkotmánybíróság által - a már hivatkozott 173/D/2005. AB számú határozatban - adott jogértelmezés szerint a jogellenesség megállapításához elegendő a károkozás általános tilalmába (Ptk. 339. §) ütközés is (173/D/2005. AB határozat 4.2.1.).

Mindezekre figyelemmel valóban a felróhatóság körében voltak vizsgálhatók és értékelhetők azok a körülmények, amelyeket az elsőfokú bíróság - tévesen - a jogellenesség hiányát megalapozó okként vett figyelembe.

Nem fogadta el azonban az ítéltábla a felperesnek azt a fellebbezési hivatkozását, mely szerint az általa előadott és bizonyított tények alapján az alperes kártérítési felelősségéhez szükséges alapvető törvényi feltételek fennállását meg kellett (volna) állapítani.

A felperes már a keresetlevelében - és az eljárás során mindvégig - azt állította, miszerint kára abból keletkezett, hogy az általa „...-nak” nevezett csatorna nem vezette le a földterületén felgyülemlett vízmennyiséget (belvizet), ezért a csapadékos 2001-2005. években a 9 hektárnyi területű termőföldjén felgyülemlett, és onnan eltávozni nem tudó csapadékvíz az elvetett haszonnövények nagy részét megsemmisítette, kipusztította, illetve a vetést sem tette lehetővé. Emiatt a felhasznált vetőmag, műtrágya, növényvédő szerek, gép- és élőmunka költségeinek viselésében megnyilvánuló tényleges, valamint a várható hozam kiesése miatt elmaradt haszonként jelentkező kára keletkezett a felperesnek.

Az elsőfokú bíróság által megállapított és nem vitás tényállás szerint a felperes által „...-nak” nevezett vízi létesítmény azonos azzal a ... hrsz-ú K-... jelű állami tulajdonú lecsapoló csatornával, amellyel kapcsolatban az állam feladatát képező vízi munkák elvégzése (lévén, hogy az érdekeltségi területén van) a felperes társulat feladata az 1995. évi LVII. törvény 34. §-a, és a 160/1995. (XII.26.) Korm. rendelet szerint.

Abból azonban, hogy a felperes kárát a saját előadása szerint is a termőföldjén felgyülemlett belvíz okozta, a ... lecsapoló csatornának pedig belvíz levezetési funkciója nincs („csak” a ... öntöző főcsatorna szivárgó vizeinek a csatorna lecsapolásakor történő elvezetésére kell alkalmasnak lennie) az következik, hogy a felperes alperestől igényelt kára, és alperes feladatát képező vízi munkák elvégzésének elmulasztása között akkor sem lenne az ok-okozati összefüggés megállapítható, ha azt alperes elismerné.

A fentiekből következően nincs ügydöntő jelentősége annak sem (amire a felperes a fellebbezésében hivatkozott), hogy a lecsapoló csatorna rendeltetésszerű működésének biztosítása érdekében a törvényi feladatát képező vízi munkák elvégzése az alperestől elvárható volt-e a vagyonkezelő erre adott megrendelése, utasítása, illetőleg a pénzforrás biztosítása nélkül is.

Ok-okozati összefüggés - mint a Ptk. 339. § (1) bekezdésében szabályozott kötelező és együttesen érvényesülő feltételek egyikének - hiánya miatt pedig a felperes által a keresetében állított károk megtérítéséért az alperes kártérítési felelősségének megállapítására nincs lehetőség.

A Legfelsőbb Bíróság által kialakított és következetes bírósági gyakorlat szerint, ha a kártérítés iránti kereset az okozati összefüggés hiánya miatt alaptalan, az ítélet indokolásában a jogellenesség kérdésére nem kell kitérni (Pf.V.20.192/1998/2.). Az érdemben helyes döntés indokainak a fentiek szerinti részbeni módosításával, és a jogellenességgel kapcsolatban kifejtett indokolás mellőzésével, az ítéltábla a Polgári perrendtartásról szóló többször módosított 1952. évi III. törvény (Pp.) 253. §-ának (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Az eredménytelenül fellebbező, így a másodfokú eljárásban is pervesztes felperes - a fellebbezési eljárási illeték megfizetéséből és ügyvédi munkadíjból keletkezett saját, másodfokú perköltségének viselése mellett - a Pp. 239. §-a szerint alkalmazandó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján köteles megtéríteni az alperes ügyvédi munkadíjból álló másodfokú eljárási költségét, amelynek összegét az ítéltábla a 900 000 Ft fellebbezési pertárgyérték alapulvételével „A bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről” szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a.) pontja, (5) bekezdése, és a

4/A. §-ának (1) bekezdése szerint - 27 %-os ÁFÁ-t is tartalmazó - 28 575 Ft-ban állapította meg, és a felperest a Pp. 217. § (1) bekezdése szerinti teljesítési határidőben ennek megfizetésére kötelezte.

Debrecen, 2013. január hó 10. napján

Dr. Madarász Anna sk a tanács elnöke, Dr. Riczu András sk előadó bíró, Cogoiné Dr. Boros Ágnes sk bíró

A kiadmány hitelül:

Kiadó